

ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอุดมการณ์ในวิหารกรรมการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดเป็นยาเสื่อม
ของกระบวนการค้ามนุษย์: การวิเคราะห์วิหารกรรมเชิงวิพากษ์

The Relationship Between Language and Ideologies in the Discourse of the
Rehabilitation of Victims of Human Trafficking: A Critical Discourse Analysis

กฤตพล วงศ์สิต

Krittaphon Wangpusit

วิทยาลัยการฝึกหัดครุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับ อุดมการณ์ ในวิหารกรรมการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดเป็นยาเสื่อม ของกระบวนการค้ามนุษย์: การวิเคราะห์วิหารกรรมเชิงวิพากษ์ มุ่งศึกษาเรื่อง วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษา กับ อุดมการณ์ ในวิหารกรรมการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดเป็นยาเสื่อม ของกระบวนการค้ามนุษย์ ตามแนวคิดวิหารกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ และสร้างแบบเรียนจากกลวิธีทางภาษา ในวิหารกรรมการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดเป็นยาเสื่อม ของกระบวนการค้ามนุษย์ เก็บข้อมูลจาก ประชากรการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยจะมีอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่ขององค์กร 2 องค์กร ดังนี้ องค์กร A และ องค์กร B โดยการลงพื้นที่ สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (direct observation) เพื่อสังเกตลักษณะการสื่อสารทางภาษา ระหว่างทำการบำบัดฟื้นฟู โดยใช้วิธีการจดบันทึกอย่างละเอียดและบันทึก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบรูปแบบทางกลวิธี ทางภาษาเรียงตามที่ปรากฏมากที่สุด ไปหนึ่งอย่างที่สุด ได้ดังต่อไปนี้ (1) การถาม (2) การกล่าวชี้นำ (3) การกล่าวแสดงออก (4) การนิ่งเงียบ (5) การทวน (6) การอ้างถึง (7) การใช้สاختาร์ม และ (8) การขอโทษ ต่อมาการวิเคราะห์วิหารกรรม เชิงวิพากษ์พบ ได้ว่า กลวิธีทางภาษา มีอุดมการณ์ที่แฟรงฯ จำนวนซ้อนเรื่องของผู้ใช้ภาษา สามารถสังเคราะห์ เป็นอุดมการณ์ได้ ดังนี้ (1) อุดมการณ์ผู้มีอำนาจมากกว่า (2) อุดมการณ์อำนาจชนชั้น และ (3) อุดมการณ์ความเป็นเมืองพุทธศาสนา จาก การศึกษาการสร้างแบบเรียนสามารถนำมาสังเคราะห์สร้างเป็นแบบเรียนในการสอนทนาสื่อสารกับเหยื่อ ถือเป็นแนวทาง นำไปปฏิบัติต่อได้ ทั้งนี้ กลวิธีทางภาษาเพื่อการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดเป็นยาเสื่อม ของกระบวนการค้ามนุษย์นั้น คือ การต้องการ ช่วยเหลือหรือผู้ถูกค้ามนุษย์ให้ดังเดิมด้วยการใช้ภาษาที่บำบัดฟื้นฟูที่ถูกต้องแล้วจริงหรือ

คำสำคัญ: อุดมการณ์, วิหารกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์, การค้ามนุษย์

Abstract

This research, on the relationship between language and ideology in the discourse of rehabilitation of victims of human trafficking, is a critical discourse which aims to study the subject and the relationship between language techniques to ideological discourse of rehabilitation of the victims based on the concept of human trafficking and to create a critical discourse analysis techniques to study the language in the discourse of rehabilitation of victims of human trafficking. The data from the population for this study was a population-based study with volunteers and staff of the two organizations. The results are as follows: organization A and organization B, with a space

observation without participation (direct observation), so observing the communication language during rehabilitation, using notes and detailed recording, to collect information in the enterprise and government. The analysis showed patterns of language techniques by the largest to the smallest, are as follows (1) Questioning (2) Guiding (3) Showing Expression (4) Being Quiet (5) Iterating or Repeating (6) Referring (7) Using the United Discourse and (8) the United discourse sorry. The language techniques to collect data, that is important when analyzing the critical discourse, found that language techniques ideology. (1) Ideology is ideology over authority, (2) The racist ideology and (3) The ideology of Buddhism. Thus, language techniques for rehabilitation of victims of human trafficking and the need is to help the trafficked victim or the trafficked to the original language used by the rehabilitation, is it correct or not?

Keywords: ideology, critical discourse analysis, human trafficking

บทนำ

การค้ามนุษย์ (trafficking in persons) สถานการณ์การค้ามนุษย์มีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ ในปัจจุบัน การค้ามนุษย์เป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติที่สำคัญในระดับสากล มีผู้คนนับล้านคน โดยเฉพาะเด็กและสตรี ต้องถูกและสาปะร่างกายและจิตใจ ความสูญเสียเกิดขึ้น ไม่ได้เฉพาะกับตัวผู้เสียหายเท่านั้น บุคคลครอบครัว ชุมชน และสังคม ก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน ซึ่งไม่อาจประเมิน มูลค่าได้เป็นตัวเงิน การค้ามนุษย์ส่วนใหญ่ปรากฏในรูปแบบที่มีนายหน้าหรือเอเย่นต์ แสวงประโยชน์ต่อผู้เสียหาย เพื่อการค้าประเวณีและเพื่อการค้าแรงงาน แต่ในความจริง แล้วยังมีอีกหลายรูปแบบ

จากบทความเรื่อง “Honesty About Sex Slaves” ใน The Washington Post ฉบับวันที่ 29 พฤษภาคม 2545 ได้กล่าวถึงการประเมินการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กในไทยมีมากถึง 1 ล้านคน โดยไม่มีการลงโทษผู้กระทำผิด และจากการเสนอข่าวของนิตยสาร TIME, The Washington Times และ The Washington Post ได้นำเรื่องการค้าประเวณีในไทยไปตีแผ่ว่าสถานการณ์ในไทยมีแนวโน้มรุนแรงขึ้น และมีความหย่อนยานในการบังคับใช้กฎหมายเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีส่วนร่วมหรือมีผลประโยชน์ โดยบทความในลักษณะนี้ได้ปรากฏตามสื่อมวลชนเป็นระยะ ๆ ในช่วงปี 2544-2545 ที่ผ่านมา แสดงถึงแนวโน้มของการฝ่า

สังเกตการณ์ของพัฒนาการในเรื่องนี้ในไทยอย่างใกล้ชิด โดยหน่วยงานต่างชาติ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อภาพพจน์ของประเทศไทยในทางลบ

มูลนิธิกระจกเงาองค์กรเอกชนองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ ได้มีการรวบรวมสถานการณ์การค้ามนุษย์ในปี พ.ศ. 2551 ผู้เสียหายมักเป็นเด็ก หัวเด็กไทยและเด็กจากประเทศเพื่อนบ้าน และพบผู้เสียหายที่เป็นผู้ชายมากขึ้น โดยเฉพาะในการค้ามนุษย์ ด้านแรงงานซึ่งปรากฏหลายรูปแบบ เช่น มีการลักพาตัวเด็ก มีขบวนการซื้อขายเด็ก การนำเด็กเป็นเครื่องมือเพศพาณิชย์ การค้ามนุษย์แรงงานประมงเป็นต้น (Wongthamarat, 2008)

กล่าวได้ว่า การค้ามนุษย์เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ร้ายแรงที่สุด การค้ามนุษย์จึงได้ถูกยกเป็นหนึ่งใน 7 ภาระของประชาชนโลก โดยรวมอยู่ในเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ

ซึ่งสภาพปัญหาการค้ามนุษย์ที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อทั้งประเทศไทยและขยายไปนานาประเทศที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญของไทย พ.ศ. 2540

นอกจากนี้ประเทศไทยมีบันทึกความเข้าใจระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกันและระหว่างรัฐกับองค์กรเอกชน และมีพ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 ซึ่งกำหนดขั้นตอนการดำเนินการให้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์

(Wongthammarat, 2008) แต่ก็ยังมีปัญหาอย่างมากอยู่ในปัจจุบัน

เฟร์คลัฟ (Fairclough, 1995) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า
ข้อมูลที่สื่อมวลชนนำเสนอไม่ใช่เป็นเพียงแค่การสะท้อน
ภาพความเป็นจริงอย่างที่มักเข้าใจกัน แต่เป็นการสร้างภาพ
ความเป็นจริงให้บังเกิดขึ้นในแบบต่าง ๆ ตามสื่อที่เป็น
ผู้ผลิตจะให้ความสนใจ หรือมีวัตถุประสงค์ใด ในขณะ
ที่อาจเป็นความจริงทุกด้านของคนบางกลุ่ม ได้แสดงให้
เห็นว่าเป็นแค่การเสนอภาพแทน (representation) ของ
ความเป็นจริงบางด้านที่ถ่ายทอดผ่านภาษา ตลอดสังคม
ความสนใจของผู้คนโดยรอบ แต่ด้วยภาษาไม่ใช่เครื่อง
มือที่สามารถมั่นคง สื่อมวลชนสามารถที่จะเลือกเรียงร้อย
ถ้อยคำในแบบต่าง ๆ กันได้

แฟร์คลอฟ (Fairclough, 1989) กล่าวว่า ภาษาที่มนุษย์ใช้อยู่นั้น ไม่ใช่เพียงเป็นสิ่งที่ถูกบีบแต่ง หรือถูกสังคมกำหนดขึ้น แต่ตัวของภาษาเองก็เป็นสิ่งที่กำหนด สังคมได้เช่นกัน โดยขณะที่เราที่กำลังใช้ภาษาอยู่ เราอาจกำลังตอกย้ำ หรือผลิตข้อความการณ์บางอย่าง เช่น ความไม่เท่าเทียม หรือความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบต่างๆ ปรากฏขึ้นได้

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาที่อ่านงานผ่านภาษาเพราะภาษาเมืองที่อ่านในตัวของมันเอง อ่านจากส่วนหนึ่งของภาษาอยู่ที่ความสามารถในการสื่อสารท้อนความเป็นไป ความคิดความเชื่อต่างๆ ในสังคมที่ปฏิบัติการอยู่ แต่ยังไม่กว้างนั้นภาษาเมืองที่อ่านในการควบคุมการมองเห็น ความรับรู้ซึ่งนำไปสู่ความคิด ความเชื่อของคนในสังคมด้วยจะเห็นได้จากตัวอย่างรอบๆ ตัวเรา หากมีเหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้น เช่น มีการชุมนุมที่ห้องสนับสนุนทาง การเลือกภาษาเพื่อบรรยาย

เหตุการณ์นี้เป็น “การเรียกร้องความยุติธรรม” หรือเป็น “การก่อความไม่สงบ” มิใช่เพียงสะท้อนภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่เป็นการประกอบสร้างความหมายและกำหนดคุณค่าเชิงบวกกลบให้แก่เหตุการณ์นั้น ๆ อย่างชัดเจนด้วย

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ พากเขาเหล่านั้นย่อมได้รับความกระทบกระเทือนทึ้งทางร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นการถูกกล่่อลง ข่มขู่ ทำร้ายโดยการใช้กำลังหรือการใช้อำนาจที่เหนือกว่าเพื่อที่จะทำให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อยังคงสภาพที่ไม่สามารถขัดขืนได้และถูกนำไปแสวงหาผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นเรื่องแรงงานหรือการค้าประเวณี รวมไปถึงการตัดวิญญาณหัวรับบุคคลที่หลุดพ้นจากการกระบวนการค้ามนุษย์มาได้นั้นย่อมจำเป็นที่จะต้องได้รับการคุ้มครองด้วยกฎหมายที่เข้มแข็งเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้ซ้ำๆ อีก

ผู้วัยยังมีความสนใจศึกษาลักษณะทางภาษาที่สร้าง
อุดมการณ์บางอย่างในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดเป็นเหี้ื่อของ
กระบวนการค้ามนุษย์ว่าผู้ที่บำบัดฟื้นฟูมีกลวิธีใช้ทาง
ภาษาอย่างไร จากการศึกษาพบได้ว่ายังไม่ปรากฏงานวิจัย
ด้านภาษาที่มีเคราะห์เชิงวิพากษ์ลักษณะการศึกษาผ่าน
บุคคลที่ปฏิสัมพันธ์เจกชั่นผู้ติดเป็นเหี้ื่อของกระบวนการ
ค้ามนุษย์ หวังเป็นอย่างยิ่งงานวิจัยนี้จะเป็นงานวิจัยแรก
ด้านการวิเคราะห์ตามแนวภาษาที่มีเคราะห์เชิงวิพากษ์
ได้ ทั้งนี้สามารถเป็นประโยชน์ต่อการสร้างรูปแบบใน
การบำบัดฟื้นฟูผู้ติดเป็นเหี้ื่อของกระบวนการค้ามนุษย์
ว่าผู้ที่บำบัดฟื้นฟูควรเลือกใช้กลวิธีทางภาษาอย่างไร จึง
เหมาะสมที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษา กับอุดมการณ์ในวิชากรรมการนำบัดฟืนฟู้ตคือเป็นเหยื่อ ของกระบวนการค้านมุขย์ตามแนวคิดวิชากรรมวิเคราะห์ เชิงวิพากษ์
  2. สร้างแบบเรียนจากกลวิธีทางภาษาในวิชา กรรมการนำบัดฟืนฟู้ตคือเป็นเหยื่อของกระบวนการค้านมุขย์

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการค้ามนุษย์
2. นิยามของการค้ามนุษย์ตามความตกลงระหว่างประเทศ
3. แนวคิดทฤษฎีด้านปรัชญา
4. แนวคิดทฤษฎีด้านวิชาการ
5. แนวคิดเรื่องวิชาการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis--CDA)
6. แนวคิดทฤษฎีด้านอำนาจ
7. แนวคิดทฤษฎีด้านอุดมการณ์
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

แฟร์คลาฟ (Fairclough, 1989; 1992; 1995) ได้อธิบายไว้ว่า วิชาการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis--CDA) เป็นการวิเคราะห์ด้วยทางภาษาศาสตร์ที่สัมพันธ์กับปรัชญาทางสังคม ทำให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมตลอดจนการครอบงำผ่านวิชาการหนึ่ง ๆ วัตถุประสงค์ของวิชาการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ สรุปไว้ว่าวิชาการวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ไม่ได้มุ่งเพียงการทำความเข้าใจตัวภาษาเท่านั้น แต่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม เพื่อทำให้คนในสังคมตระหนักรู้ถึงสิ่งที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษาและมุ่งให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านความไม่เท่าเทียมกันและปัญหาทางสังคมน้อยลงได้

นอกจากนี้ แฟร์คลาฟ (Fairclough, 1995) ได้กล่าวถึงกรอบแนวคิดการวิเคราะห์ที่เรียกว่า “กรอบมิติทั้งสามของวิชาการ” คือวิชาการประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 มิติ (three-dimensional framework) ได้แก่ ด้วยบท (text) วิถีปฏิบัติทางวิชาการ (discourse practice) และวิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (socio-cultural practice) การวิเคราะห์ด้วยบท (text) นั้นคือคำพูดหรือข้อเขียนที่เป็นข้อความที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน ส่วนที่ 2 วิถีปฏิบัติทางวิชาการนั้นเป็นเรื่องของกระบวนการผลิตและการจ่ายด้วยบท และการบริโภคด้วยบทคือ การรับ

และตีความด้วยบทว่าใครคือผู้ผลิตและผู้บริโภค ซึ่งอยู่ภายใต้ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการผลิตด้วยบท ส่วนที่ 3 คือการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมในปริบท่างๆ ที่สัมพันธ์กันกับ วิถีปฏิบัติทางวิชาการ

อุดมการณ์ เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายหลากหลาย อุดมการณ์อาจมีความหมายขึ้นพื้นฐาน หมายถึง “ชุดความคิดที่เป็นระบบหรือระบบความคิด” หรือ “โลกทัศน์” นอกจากนี้อุดมการณ์ยังอาจมีความหมายที่ “แฝงการตัดสินค่าในเชิงวิพากษ์” จารน์ว่า หมายถึง “จิตสำนึกที่ผิด” หรือ “ความคิดที่ลูกครอบงำโดยชนชั้นปักษ์รอง” (Kress, 1985)

ฟาน ไดค์ (van Dijk , 1995) ได้ให้ความหมายของอุดมการณ์ไว้ว่า “Ideologies are defined here as fundamental systems of social cognitions shared by members of social groups. Besides their social function of sustaining the interest of groups, ideologies have the cognitive functions of organizing the social representation (attitude, knowledge) of the group and they indirectly monitor the group-related social practices, and hence also the text and talk of its members.” หมายความว่า อุดมการณ์นิยามในที่นี่ได้ว่าคือ ระบบพื้นฐานของปรัชญา สังคมที่รับรู้ระหว่างสมาชิกของกลุ่มสังคม นอกเหนือจากหน้าที่ทางสังคมในการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มแล้ว อุดมการณ์ยังมีหน้าที่ทางปรัชญาในการจัดระบบภาษาแทนสังคม (ทัศนคติ ความรู้) ของกลุ่มและอุดมการณ์ยังควบคุมวิถีปฏิบัติทางสังคมที่เกี่ยวกับกลุ่ม รวมถึงข้อเขียนและคำพูดของสมาชิกในกลุ่ม

จะเห็นว่าอุดมการณ์นี้ลูกเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับภาษา เพราะว่าเราใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำเสนอความคิดต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ชุดของความรู้ และความสัมพันธ์ที่มีต่อโครงสร้างทางชนชั้น ความขัดแย้งทางชนชั้นและผลประโยชน์ของชนชั้น หรือจะเป็นรูปแบบของความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติทางสังคมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Kress, 1985) ภาษาจึงมีบทบาทเป็นก่อให้ลักษณะในกระบวนการประกอบสร้างทางสังคม เพราะฉะนั้นเครื่องมือสำหรับทำให้การครอบงำมั่นคงขึ้น ภายใต้ความสัมพันธ์ในขอบเขตของอำนาจและการควบคุม เราสามารถสรุปได้ว่าภาษาซึ่งมาจากการปฏิสัมพันธ์ของ

คนในสังคมนั้น ไม่เพียงใช้เพื่อเป็นการบังคับใช้ของผู้ที่มีอำนาจในสังคมในหลากหลายช่องทางเท่านั้น เช่น การออกคำสั่ง การออกกฎหมายต่าง ๆ เท่านั้น ภาษาที่ถูกใช้เป็นองค์ประกอบของการรักษาสถานภาพและบทบาท เป็นเหมือนข้อปฏิบัติของการใช้อำนาจที่อยู่ภายใต้การควบคุม และเมื่อใดก็ตามที่เกิดผลกระทบของภาษาที่ย้อมมีผลต่อสังคมด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าภาษาและอุดมการณ์ มีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออกร

นอกจากนี้ ภาษา อุดมการณ์ จึงมีความสัมพันธ์ กับเรื่องของอำนาจด้วยเนื่องจากผู้มีอำนาจนั้นมักจะเป็นผู้ที่อยู่ในสถานภาพทางสังคมสูงกว่า เช่น ผู้ใหญ่กันเด็กนายจ้างกับลูกจ้าง หมอกับคนไข้ รัฐบาลกับประชาชน เป็นต้น ความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียม เมื่อจากผู้มีอำนาจมักจะเป็นผู้ควบคุมว่ากรรมในสังคมทำให้เกิดชุดความรู้ที่เอื้อประโยชน์ต่อตนเองกล่าวโดยสรุปจะเห็นได้ว่า尼ยามความหมายของอุดมการณ์นั้น มีหลายนิยาม แต่ความหมายที่พบร่วมกันคืออุดมการณ์ เป็นชุดความคิดที่เป็นระบบและเป็นที่รับรู้ร่วมกันในกลุ่มสังคม โดยแนวคิดในเรื่องอุดมการณ์นั้น จะเป็นแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัย และผู้วิจัยจะใช้คำจำกัดความของคำว่า “อุดมการณ์” ตามความหมายของนักภาษา ฟาน ไดค์ (van Dijk, 1995) ที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

สมมติฐานการวิจัย

1. กลวิธีทางภาษาในปรัชญาการนำบัดฟืนฟูผู้ตักเป็นเหี้ยของกระบวนการค้ามนุษย์ได้แก่ การใช้คำสนิทสนมพากเดียวกัน การใช้คำเลี่ยงไม่ให้กระทบกระเทือน จิตใจ การใช้อุปถัมภ์ การใช้เรื่องเล่าเป็นต้น โดยมีหน้าที่เพื่อสร้างอารมณ์ขึ้น โน้มน้าวใจ สร้างสนุกสนาน เพื่อช่วยให้ผู้ฟังเกิดความเชื่อถือและปฏิบัติตาม ตลอดจนมีสภาพจิตใจที่กลับสู่ภาวะปกติ แต่ประเด็นสำคัญเกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม

2. แบบเรียนทางภาษาในแบบการนำบัดฟืนฟูผู้ตักเป็นเหี้ยของกระบวนการค้ามนุษย์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative methodology) โดยผู้วิจัยอาจใช้เก็บข้อมูลแบบสหวิธีการ (multiple methodology) ประกอบด้วยการศึกษาจากเอกสาร (documentary research) และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (direct observation) ที่มุ่งแสวงหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และประเมินผลวิเคราะห์ต่อไป

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรการวิจัยในครั้งนี้คือประชากรที่ใช้ในการวิจัยจะมีอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่ขององค์กร 2 องค์กร ดังนี้ องค์กร A และ องค์กร B

กลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัยในครั้งนี้ คือการเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (direct observation) เพื่อสังเกตลักษณะการสื่อสารทางภาษา ระหว่างทำการบำบัดฟืนฟู โดยใช้วิธีการจดบันทึกอย่างละเอียดและบันทึกเทป เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในองค์กรภาครัฐบาลและเอกชนโดยเป็นหน่วยงานที่มีการดำเนินงานหลักในเรื่องของการคุ้มครอง คุ้มครอง ช่วยเหลือผู้เสียหายจากการค้ามนุษย์ในระยะยาว มิใช่สถานรับดัวชั่วคราว ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 1 ปี (ปี พ.ศ. 2559)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือการสังเกตพฤติกรรมของระหว่างวิทยากร/ครู/อาสาสมัครกับเหี้ยระหว่างการบำบัดฟืนฟู เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมจะทำการบันทึกเสียงระหว่างการสนทนากา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการต่างๆเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยมากที่สุด ดังนี้

1. บททวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่แนวคิดและงานวิจัย ดังนี้ วิพากษ์ (Critical Discourse Analysis--CDA) อุดมการณ์

ภาษากับอำนาจ และสังคม-วัฒนธรรม

2. ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยตระหนักถึงการเข้าวิจัยเพื่อรับข้อมูลที่เป็นจริง การวิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนึงถึงสิทธิผู้ให้ข้อมูล การเคารพ ให้เกียรติและยอมรับข้อมูลทุกอย่างที่ได้มา และจริยธรรมของผู้วิจัยตลอดการดำเนินการวิจัย

3. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบบันทึกเสียงบทสนทนากับผู้นำบัดฟีนฟูแล้วผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้านุษช์ และถ่ายทอดเสียงลงเป็นตัวอักษร ในลักษณะการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (direct observation) เพื่อสังเกตพฤติกรรม ท่าทางการสื่อสาร ลักษณะการสื่อสาร รวมทั้งปฏิกริยาระหว่างทำการนำบัดฟีนฟู โดยใช้วิธีการจดบันทึกอย่างละเอียดและบันทึกเทปเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ทั้งแบบไม่มีส่วนร่วม ซึ่งข้อมูลทั้งหมดเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.1 วิเคราะห์ปริบทในวิธีการค้านุษช์

1.2 วิเคราะห์กล่าวถึงทางภาษาที่ปรากฏในวิธีการค้านุษช์

1.3 สร้างแบบเรียนทางภาษาในวิธีการค้านุษช์

2. ส่งผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสม

3. นำมาทดลองใช้

4. ปรับแก้ไข จัดทำให้สมบูรณ์

5. เรียนรู้และนำเสนอผลของการวิจัย

6. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้เป็นการอธิบายในลักษณะเชิงคุณภาพ ใช้การอธิบายตามสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏและเชิงพรรณนาการคิดคำนวณแสดงค่าของข้อมูลที่เป็นจำนวนร้อยละ (percentage)

หลักจริยธรรมกับการเก็บข้อมูล

จริยธรรมในการเก็บข้อมูลเป็นสิ่งที่ละเอียดไม่ได้ในการทำวิจัย เนื่องจากในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

มีประเด็นที่เกี่ยวข้องการถูกกล่าวถึงและเมิดของผู้ให้ข้อมูล ฉะนั้นเพื่อรักษาประโยชน์อันชอบธรรม ผู้วิจัยจึงต้องคำนึงถึงประเด็นต่อไปนี้

1. การแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการเปิดเผยตนของนักวิจัย ในการทำวิจัยโดยการเก็บข้อมูลในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยได้ทำการแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนทราบ โดยไม่ปิดบังรายละเอียดในการทำวิจัย หรือหลอกหลวง หรือปลอมตัวเพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์มากที่สุด

2. การให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยินยอมให้เก็บข้อมูลโดยสม蟋ใจ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนการดำเนินโดยการพูดคุยในประเด็นทั่วๆ ไป ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมหรือประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นในสังคม จากนั้นก็เข้าสู่ข้อมูลที่ทำให้ศึกษาวิจัย

3. การรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การรักษาความลับมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำวิจัยในครั้งนี้ โดยไม่ทำการเปิดเผยชื่อผู้ให้ข้อมูลสำคัญในส่วนของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ผู้เชี่ยวชาญ วิทยากร จาภาครัฐหรือเอกชน

ผลการวิจัย

การศึกษาในบทนี้มุ่งศึกษาถึงภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับอุดมการณ์ในวิธีการค้านุษช์ ตามการวิเคราะห์วิธีการค้านุษช์ และเพื่อสังเคราะห์ว่า

แต่ละองค์ประกอบนั้นสามารถประยุกต์ภาษาในการนำบัดฟื้นผู้ตักเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ได้อย่างไรดังจะได้นำเสนอต่อไปนี้

ตอนที่ 1 กลวิธีทางภาษาที่สื่อถึงความการณ์

Halliday (1990) กล่าวถึงการวิเคราะห์ภาษาเชิงวิพากษ์ลักษณะพัฒนาการของอุดมการณ์ในมุมมองหนึ่งโดยเฉพาะเรื่องของภาษาและความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เช่นเดียวกันเลสลีย์ มิลรอย (Milroy, 2001) ที่แสดงความคิดเดียวกันในมุมมองภาษาและอุดมการณ์ทำให้เกิดการจัดกลุ่มและจัดประเภทของบุคคลในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวข้องกับเชื้อชาติ และชนชั้นที่มักแฝงด้วยอคติและการแยกเพศจากเรา พวกรา ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันอยู่เสมอ

จากการศึกษาชี้งบทรูปแบบทางกลวิธีทางภาษาเรียงตามที่ปรากฏมาที่สุด ไปหนึ่งอย่างที่สุดได้ดังต่อไปนี้

1. การถาม

การถาม เป็นกลวิธีภาษาที่พบมากที่สุด นอกจากการใช้เพื่อแสวงหาข้อมูลเพื่อช่วยผู้ป่วยแล้วนั้น ยังช่วยให้ผู้ป่วยผ่อนคลายลดความเรื่องรูปคดีความการค้ามนุษย์ด้วย เช่น

พระ: ทำไม! หมา จิกมก ยังได้ออกทีวี เมื่อัน กันเลย

เด็ก: (หัวเราะ)

พระ: อะ แต่ลูกนี้มีความไฟฟันนะ บางคนผันไป ไกลเหลือเกิน แต่ไปไม่ถึง ก็มี พระอาจารย์อย่างจะผันมี โอกาสเดินรอบโลก....

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นการใช้คำถามเพื่อการสนทนาร่วมกับภาษาที่แก่ผู้ถูกค้ามนุษย์ โดยผู้ที่ถามก็เป็นผู้ที่มานำบัดผู้ถูกค้ามนุษย์ก่อน โดยผู้ถามจะเป็นผู้ใหญ่หรือผู้ที่มานำบัดเสมอเมื่อมีอำนาจในการใช้คำถามกับเด็กหรือเหยื่อผู้ถูกค้ามนุษย์

2. การกล่าวชี้นำ

การกล่าวชี้นำเพื่อการนำบัดผู้ป่วย คือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ป่วยให้สามารถดำเนินชีวิตร่วมกับคนในสังคมได้ใกล้เคียงปกติที่สุด เช่น

เด็ก: ไม่ใช่อย่างเงินครับ

วิทยากร: อืม แล้วเป็นไง เล่าซิ

เด็ก: ขอเขามาครับ .....

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นการกระตุนการสนทนากลายการแนะนำเชิงสั่งให้ผู้ป่วยเล่าเรื่องต่อไปโดยผู้ที่มีอำนาจมากกว่าเป็นผู้สั่งการ

3. การกล่าวแสดงออก

เพื่อการให้ผู้ป่วยหรือผู้ถูกค้ามนุษย์เข้าใจว่าผู้สนทนาด้วยสนใจกับเรื่องที่สนทนาภัน นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงถึงความคิด ความรู้สึก ทัศนคติ หรือเป็นการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกันทางสังคม เช่นการทักทาย การแนะนำ การให้กำลังใจ การชู หรือการแสดงความชอบหรือไม่ชอบ เป็นต้น เช่น

อาจารย์: ค่ะ แล้วเรื่องการกินเหล้าล่ะคะ

เด็ก: ก็ตั้งใจว่าจะเลิกให้ได้

อาจารย์: ค่ะ ก็อย่างที่หนูบอกนะคะ เหล้าไม่ได้ช่วยแก่ปัญหาอะไร นอกจากนี้เหล้าก็มีโทษต่อร่างกายด้วย อาจารย์ก็ขอเอาใจช่วยให้หนู เลิกเหล้าได้สำเร็จค่ะ

จากตัวอย่างแสดงถึงให้กำลังใจผู้ถูกค้ามนุษย์แล้ว ติดเหล้า เพราะโคนบังคับให้ดื่มแต่แรก

4. การนิ่งเงียบ

การนิ่งเงียบ เป็นลักษณะเพื่อให้ผู้ถูกค้ามนุษย์ปิดเผยความคิดและความรู้สึกอ่อนมา นอกจากนี้ยังเป็นการสื่อสารให้ผู้ป่วยทราบว่าผู้สนทนาด้วยต้องการให้ผู้ถูกค้ามนุษย์เล่าต่อ อีกเป็นการนำบัดแบบหนึ่ง เช่น

อาจารย์: เช้านี้คุกคุก ไม่แจ่ม ใส่เลย ก็งวลดิ่งไม่สบายใจเรื่องอะไรหรือเปล่า

เด็ก: เรื่องที่เขา (หยุด ไม่พูดต่อ)

อาจารย์: (เงียบ 30 วินาที) เรื่องที่เขาอะไรค่ะ

เด็ก: กับบางสิ่งบางอย่างที่เขากระทำกับหนู.....

จากตัวอย่างเป็นใช้การนิ่งเงียบ เพื่อกระตุนการสนทนาด้วยความเงียบเพื่อให้ผู้ถูกค้ามนุษย์ได้เล่าต่อ และใช้การถามกลับเพื่อช่วยให้ทราบว่าสนใจเรื่องที่สนทนาอยู่

5. การทวน

การทวนเป็นกลวิธีเพื่อการเน้นย้ำเรื่องราวที่สนทนากันให้ผู้ป่วยได้ยินอีกครั้งเพื่อให้ผู้ป่วยประเมินคำพูดของตนว่าตรงกับความรู้สึกจริงๆ หรือไม่ หรือเป็นการพูดไปตามอารมณ์ นอกจากนี้ยังใช้เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งต่างจากการสนทนากันทั่วไปที่มักไม่ค่อยพนการทวนเท่าไร เช่น

เจ้าหน้าที่: ว่าแล้วทำไงด้วย

เด็ก: ทำไทยด้วย

เจ้าหน้าที่: ทำไทยยังไง จำได้ไหมวันนี้นึกทำไทยหนูอย่างไร

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่ามีการทวนย้ำกับผู้ถูกค้ามนุษย์ ของผู้ที่มีอำนาจมากกว่า

6. การอ้างถึง

การอ้างถึงหรือการอ้างถึงความกล่าวของบุคคลที่มีมาการใช้ถ้อยคำในการอ้างเหตุผล ข้อเท็จจริงหรือที่มาซึ่งจะช่วยเพิ่มน้ำหนักให้น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น เช่น

เจ้าหน้าที่: หนูจำ Bourne ก็นอกกว่า การพนันนะไม่ดี มันทำให้คนย่อยับมากต่อมากแล้ว

เด็ก: ครับ

หรือ

อาจารย์: การไม่เคารพต่อผู้ใหญ่ มันเป็นสิ่งไม่สมควรตามวัฒนธรรมไทยนะ

เด็ก: ค่ะ

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นได้ว่าการกล่าวอ้างถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมเพื่อชี้ว่าการกระทำนั้นไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสมได้แก่การอ้าง “ Bourne ” หรือตัวอย่างการอ้าง “วัฒนธรรมไทย” ก็เป็นการอ้างถึงในอดีตที่เป็นมงคลสำคัญของประเทศไทย

7. การใช้สหภาพกรรม (interdiscursivity)

สหภาพกรรม (interdiscursivity) เป็นแนวคิดของแฟร์คลาฟ์ (Fairclough, 1992) ซึ่งต่อมาริสติวา (Kristeva) เป็นผู้เริ่มใช้คำว่า สหบท (intertextuality) ทั้งนี้ก็หมายถึงลักษณะของตัวบทที่สืบทอดกันและมีความคิด หรือวิชาการร่วมกัน

อื่นแทรกอยู่โดยไม่แสดงขอบเขตของความคิดหรือวิชาการที่แฝงนั้นหรือไม่ การอ้างถึงแหล่งที่มาที่ชัดเจน หากจะต้องอาศัยการตีความและพิจารณาฐานภาษาในหลายลักษณะเข้าด้วยกัน เช่น

อาจารย์: กลาครั้งหนึ่งนานมาแล้ว.....จากนิทานเรื่องพ่อแม่รังแกพันที่ครูเล่าให้ฟังไปแล้วนั้น หนูฯ คิดว่าพุทธิกรรมคนใดไม่เหมาะสมซึ่ง และสอนเรื่องอะไร

เด็ก: พ่อแม่ค่ะ และเรื่องการใช้เงินที่ฟุ้มเฟือย

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่ามีกลวิธีทางภาษาการเล่านิทานเรื่องพ่อแม่รังแกพัน ประกอบกับการกล่าวอ้างถึงบุคคลที่ได้กล่าวข้อความนี้ไว้คือ คุณพ่อ คุณแม่

8. การขอโทษ

การขอโทษเป็นกลวิธีที่ปราศจากไถ้น้อย เป็นการแสดงรายการทางสังคมอย่างหนึ่งเพื่อยุติความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น เมื่อมีการสื่อสารที่ผิดหรืออนอกประเด็นหรือทำให้คุ้นหนานไม่สวยงามใจ เช่น

เด็ก: มีอีกเรื่องหนึ่งคือเป็นโรคระแบงแล้วทำให้ชีพจนเต็นเร็ว

เจ้าหน้าที่: เพราะอะไรชีพรถึงเต็นเร็ว

เด็ก: เพราะบุหรี่จะทำให้ชีพรถเด็นเร็วมากจนหมดตกลงลัวหัวใจจะหายใจหายขาดบุหรี่

เจ้าหน้าที่: เพราะอะไรถึงตกใจมาก

เด็ก: ผิดไม่ได้บอกตกใจมาก

เจ้าหน้าที่: อืม ขอโทษค่ะ คือตกใจกลัวว่าชีพรถเด็นเร็วนะค่ะ

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นการกล่าวขอโทษเพื่อยุติความขัดแย้ง เมื่อเจ้าหน้าที่ตีความสารไม่ตรงกับที่ผู้ป่วยต้องการสื่อสาร

จากกลวิธีทางภาษาที่สื่อความการณ์ที่ใช้แสดงให้เห็นได้ว่าส่งผลต่อการสร้างอุดมการณ์ในวิชาการ การนำบัดฟันฟูผู้ตักเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1

แสดงค่าความถี่ของกลวิธีทางภาษาที่สืบทอดมารั่ว

ก้าวที่ทางภาษาที่สื่อ อุดมการณ์	ความถี่	ค่าเฉลี่ยร้อยละ
1. การถาม	487	24.37
2. การกล่าวชี้นำ	369	18.47
3. การกล่าวแสดงออก	362	18.19
4. การนั่งเงียบ	242	12.11
5. การทวน	237	11.86
6. การอ้างถึง	126	6.31
7. การใช้สหภาพรวม	115	5.76
8. การขอโทษ	60	3.00

จากตารางที่ 1 สามารถอธิบายผลการศึกษาเกณฑ์
ทางภาษาที่สื่ออุดมการณ์มีค่าการประกันความถี่เรียงลำดับ
จากมากไปน้อย ได้แก่ ลำดับที่ 1 การถาม ประกัน
ความถี่ 487 ธุรกิจ คิดเป็น 24.37 % ลำดับที่ 2 การกล่าว
ชี้นำ ประกันความถี่ 369 ธุรกิจ คิดเป็น 18.47% ลำดับที่
3 การกล่าวแสดงออก ประกันความถี่ 362 ธุรกิจ คิดเป็น
18.19% ลำดับที่ 4 การนิ่งเงียบ ประกันความถี่ 242 ธุรกิจ
คิดเป็น 12.11 % ลำดับที่ 5 การทวน ประกันความถี่ 237
ธุรกิจ คิดเป็น 11.86% ลำดับที่ 6 การอ้างถึง ประกันความถี่
126 ธุรกิจ คิดเป็น 6.31% ลำดับที่ 7 การใช้ส่วนบทกรรม
ประกันความถี่ 115 ธุรกิจ คิดเป็น 5.76% และลำดับที่ 8 การ
ขอโทษประกันความถี่ 60 ธุรกิจ คิดเป็น 3.00% ตามลำดับ

การจำแนกกลวิธีทางภาษาที่สืบอุดมการณ์ในใช้แสดงให้เห็นได้ว่าส่งผลต่อการสร้างอุดมการณ์ในวาระกรรมการนำบัดฟืนฟูผู้ตอกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้านุษ�始ให้เห็นได้กลวิธีการตามใช้มากที่สุดทำให้เห็นถึงได้ว่าการนำบัดฟืนฟูผู้ตอกเป็นเหยื่อนั้นต้องได้ข้อมูลจากเหยื่อเป็นสำคัญรองลงมาอันดับแรกคือการกล่าวชื่นนำที่พบได้มากเป็นเพราะเหยื่อมีความกลัวผู้ที่ตามข้อมูลอาจต้องใช้กลวิธีการกล่าวชื่นนำไปเพื่อให้เหยื่อเชื่อใจและไว้ใจในการตอบข้อมูลหรือร่วมแลกเปลี่ยนกิจกรรมต่างๆ เพื่อการนำบัดฟืนฟูที่สมบูรณ์แบบ และลำดับสุดท้ายคือการขอโทษ ด้วยผู้ทำการนำบัดฟืนฟูเป็นผู้ใหญ่กว่าเจิงประภาคภูมิการขอโทษได้น้อย

กล่าวโดยสรุปว่า การใช้กลวิธีการถาม การกล่าวชื่นชมเป็นกลไกสำคัญในการช่วยในการรวบรวมข้อมูลตรงประเด็น และการใช้กลไกอื่นๆ ร่วมกันนั้นทำให้ได้ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการสนทนากับราบารีน ทำให้การสื่อสารเพื่อการนำบังคับประสอบความสำเร็จได้

ตอนที่ 2 อุดมการณ์ในบทกรรมการบำบัดพื้นฟู
ผู้ตอกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์

อุดมการณ์ คือ ระบบความคิด ความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม บนนั้นธรรมเนียมต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับของคนในสังคม วัน ไดก์ (Van Dijk, 1995) กล่าวถึงความคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ไว้ว่าด้วยเห็นว่าอุดมการณ์เป็นเรื่องของมุ่งมอง และการรับรู้ทางสังคมของกลุ่มนบุคคลในสังคมเดียวกัน ที่แสดงออกอย่างไม่ปราภูมิชัด มีลักษณะทั่วไป และเป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้แต่แฟงอยู่ในทุกที่และทุกแห่งในวิถีปฏิบัติของบุคคล รวมไปถึงการใช้ภาษา ความคิดความเชื่อที่มีอยู่ร่วมกันนี้มีอิทธิพลในการควบคุมความคิดเห็น และทัศนคิดของกลุ่มนบุคคลในการประเมินและตัดสิน สิ่งใดสิ่งหนึ่งและมีแนวโน้มที่จะแสดงความเห็นกว่า (dominate) ในลักษณะการครอบงำ (hegemony) ความคิดอื่น ๆ อุดมการณ์ที่แฟงอยู่ในการใช้ภาษาจึงมักแสดง การแบ่งแยกและกีดกัน (discrimination) กลุ่มนบุคคลในสังคมบางกลุ่มอยู่ต่อลดเวลาโดยที่ผู้ใช้ภาษาบ้างบางคนอาจจะไม่รู้ตัว

กลุ่มนักคิดในสังคมต่างปฏิบัติดน หรือประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ตามกรอบของสังคมงานเห็นเป็นเรื่องปกติธรรมชาติ โดยไม่ได้ตั้งค่าความถูกสิ่งที่ถูกทำให้เชื่อว่าจะส่งผลอย่างไรแก่คน ความคิดที่สร้างขึ้นจึงสัมพันธ์กับเรื่องของอำนาจ การครอบงำและผลประโยชน์ (Fairclough, 1995) ดังนี้

1. อุดมการณ์ผู้มีอำนาจมากกว่า

หมายถึง ความหมายที่ถูกสร้างจากอุดมการณ์ผ่านกลวิธีทางภาษาที่แทรกแฝงว่าสามารถสร้างให้ผู้ที่ปักครอง

หรือผู้ที่มีอำนาจหนึ่งกว่า เป็นผู้กำหนดความถูกต้องผู้ที่มีอายุ มีความเป็นอาชญาสิ่งที่ความรู้มากกว่าเป็นผู้กำหนดและอยู่เหนือกว่า เช่น

เด็ก: ขอหารายเพลง ได้ไหม

ครู: ขอเพลงเดียวพอนะ

เด็ก: ใช่

หรือ

ครู: เก่งมากเลยค่ะ เรียนรู้ได้เร็วเดี๋ยวก่อนจะนั่งลง

ครู: วันนี้ครูจะให้ฟังเพลง แต่เราต้องนั่งลงอย่างสบาย นั่งพับเพียบหรือขัด司马 ให้สบายๆ ไม่นั่งติดกัน นั่งให้สบายค่ะ แล้วลองฟังดู นั่งนิ่งๆ หลังตรงๆ เมื่อยๆ ไม่มีคุยกัน หายใจเข้าลึกๆ หายใจออก ดีมากค่ะ

จากตัวอย่างแสดงให้เห็น ได้ว่าผู้ที่มีอายุ มีความเป็นอาชญาสิ่งที่ความรู้ หรือผู้ใหญ่ คือผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า มองผู้น้อย ผู้ที่อายุน้อยกว่า คือเด็ก ต้องปฏิบัติหรือตามผู้อาชญาสิ่งที่

2. อุดมการณ์อำนาจชนชั้น

หมายถึง ระบบชนชั้น ถึงแม้จะไม่มีการแบ่งวรรณะอย่างเช่นประเทศอินเดีย หรือมีการเลิกทางสไปแล็วนั้น แต่ความเป็นชนชั้นยังคงแฝงแทรกอยู่เป็นได้ทั้งการกระทำการและ การใช้ภาษา เป็นต้น เช่น

ครู: ทำยังล้า

เด็ก: สวัสดีครับ

ครู: ทำงานฟื้มเมือง....

เด็ก: เก็บเศษแม่ สักแม่เมืองหรือ สักแม่ร่า?

ครู: สักหมดทุกคน!

จากตัวอย่างแสดงให้เห็น ได้ว่าสังคมไทยมีเรื่องของชนชั้นทางด้านภาษาไทยราชการ กับภาษาไทยอื่น ที่จะเลือกใช้ภาษาไทยอื่นสื่อสารเฉพาะบุคคล ที่อาจมองว่า เป็นการแสดงความรู้สึกเป็นพากเดียวกัน แต่ถือเป็นการแสดงชนชั้นที่ชอบซ่อนในการสื่อสารที่มองว่าเป็นการใช้เพื่อสื่อสารให้เหยื่อคิดว่าพวกเดียวกันแต่ความจริงเป็นการแฝงชนชั้นทางภาษาระหว่างผู้ที่สื่อสารมีความสามารถสื่อสาร ได้หลากหลายภาษามากกว่าผู้ที่รับสาร

3. อุดมการณ์ความเป็นเมืองพุทธศาสนา

หมายถึง สร้างความหมายความเป็นเมืองพุทธเชื่อเรื่องเวร-กรรม ในสังคม เช่น

พระ: ตามสบาย, อย่าให้มันหื้ออ้ออึงจนเกินไป เราเป็นธรรมะ บรรยายอย่างเครียดในช่วงนี้ เอาหละธรรมะเลือก ๆ น้อย ๆ ที่พระอาจารย์บอก บอก บอกไปนะ หนอ!

เด็ก: อ่าๆๆๆๆๆๆ (หัวเราะ) อาจารย์เป็นไรมอบกับอกกับอกๆๆๆ,

พระ: อะ, เอ้าถ้าเพื่อพุทธชาติ ๆ แล้วมันจะไปตกลอกตกลอก หรอ!

เด็ก: (หัวเราะ)

หรือ

พระ: ยามเรามีความสุขก็เกิดบุญ ยามเรามีความทุกข์ก็เกิดบาป

พระ: สมิมาปัญญา ก็จะ

เด็ก: เกิด

พระ: สมิเตติคก็จะ

เด็ก: เกิดปัญหา

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นการสอนเรื่องเวรกรรม นาปุญ คือการกระทำการใดย่อมได้กรรมนั้น ให้ทำสิ่งใดก็ได้รับผลตอบแทนสิ่งนั้น สะท้อนความเชื่อทางพระพุทธศาสนาที่คนไทยการพนับถือต่อ กันมาอย่างยาวนาน เป็นอำนาจสร้างความเป็นไทยให้เป็นเมืองพุทธ

จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถพบได้ว่า อุดมการณ์ที่แสดงออกมาดังข้างต้น สามารถอภิปรายผลต่อไปได้ สะท้อนลักษณะกลุ่ม สังคม วัฒนธรรม การเหลือล้าผู้มีอำนาจมากกว่า อำนาจชนชั้น หรือความเป็นเมืองพุทธศาสนา ที่แฝง ซ่อนแอบอยู่เบื้องหลังของการใช้กล่าวทิทางภาษาในว่าทกรรมการนำบัดฟืนฟูผู้ตกลเป็นเหี้ยของกระบวนการค้ามนุษย์ แบ่งความเป็นคน ระหว่างผู้ที่นำบัดฟืนฟูเหี้ย กับเหี้ยผู้ที่ถูกค้ามนุษย์ได้

เพราะฉะนั้น กล่าวทิทางภาษาเพื่อการนำบัดฟืนฟูผู้ตกลเป็นเหี้ย ของกระบวนการค้ามนุษย์นั้น คือการต้องการช่วยเหี้ยหรือผู้ถูกค้ามนุษย์ให้ดังเดิมด้วยการใช้ภาษาที่

บำบัดฟื้นฟูที่ถูกต้องแล้วจริงหรือ

ตอนที่ 3 สร้างแบบเรียนจากกลวิธีทางภาษาใน
วิชากรรมการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดเป็นเหยื่อของกระบวนการ
ค้ามนุษย์

จากการที่ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลสามารถสังเคราะห์
จากกลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อเยียวยาจิตใจผู้
ติดเป็นเหยื่อจากการค้ามนุษย์ โดยแบ่งเป็น 4 กลุ่มด้วยกัน
ทั้งนี้แบบเรียนบำบัดฟื้นฟูผู้ติดเป็นเหยื่อของกระบวนการ
ค้ามนุษย์ฉบับนี้มีประโยชน์แก่ผู้ที่ศึกษาการใช้ภาษาที่ถูก
ต้องในการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดเป็นเหยื่อของการค้ามนุษย์หรือ
ผู้ที่ใกล้เคียงกับการถูกค้ามนุษย์ต่อไป ได้แนวไว้ในภาค
ผนวกแล้ว สามารถแบ่งได้ดังนี้

1. การสร้างความไว้ใจ

การสร้างความไว้ใจเป็นกลยุทธ์สำคัญในการ
สื่อสาร สำหรับการให้การช่วยเหลือแก่เหยื่อเนื่องจากความ
ไว้ใจจะช่วยทำให้เราได้ข้อมูลที่เราต้องการ โดยส่วนใหญ่
เหยื่อมักจะถูกล่อลงให้ตกมาเป็นเหยื่อในกระบวนการค้า
มนุษย์ ดังนั้น เหยื่อจะมีปัญหา กับความรู้สึกไว้วางใจ กลัว
ที่จะไว้วางใจคนแปลกหน้า กลัวที่จะให้ข้อมูล ดังนั้น การ
ที่เจ้าหน้าที่พยาบาลสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นในตัว
เหยื่อ จะสามารถทำให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงข้อมูล รับรู้ในลิ่ง
ที่เหยื่อรู้สึกและสิ่งที่เหยื่อต้องการได้ และมีผลต่อเนื่อง
ไปถึงการช่วยเหลือเหยื่อทางด้านสภาพจิตใจ และทาง
ด้านกฎหมายในที่สุด

1.1 การเริ่มแนะนำตัวเราเองก่อน

โดยส่วนใหญ่ในการเจอเหยื่อครั้งแรก
เจ้าหน้าที่จะเริ่มเข้าหาเหยื่อ โดยการ แนะนำตัวเราเองว่า
เราคือใคร มาทำอะไร มีจุดประสงค์หรือความมุ่งหมาย
อย่างไร ต้องการอะไร เป็นการพูดคุยในรูปแบบการพูด
คุยก่อนทำการช่วยเหลือ ก่อนที่เราแนะนำตัวเราเองก่อน
เป็นการกระทำที่ทำให้เหยื่อได้สังเกตเจ้าหน้าที่ก่อนด้วย
ตัวเหยื่อเองด้วย

การแนะนำหน่วยงานให้เหยื่อทราบ
แนะนำกระบวนการการทำงาน วิธีการช่วยเหลือให้เหยื่อ
ทราบ และขอให้เหยื่อเล่าความจริง เพราะข้อมูลที่เป็นความ
จริงจะมีประโยชน์อย่างมากในการช่วยเหลือเหยื่อให้กลับ

บ้านได้ในที่สุด ในกระบวนการนี้เจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่แต่ละ
คนจะมีวิธีการแนะนำหน่วยงานของตนเองที่แตกต่างกัน
ไป บ้างก็เปิดชัดให้ดูถึงกระบวนการทำงานและผลงาน
ทั้งหมดของหน่วยงาน ดูรูปภาพการดำเนินการของเจ้า
หน้าที่และเหยื่อคนอื่นๆ บ้างก็แนะนำโดยการโดยใช้คำ
พูด

1.2 การรักษาความลับ

การรักษาความลับเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการ
สร้างความไว้วางใจแก่เหยื่อ ทำให้เหยื่อยอมที่จะบอก
ข้อมูลที่เหยื่อไม่กล้าเปิดเผยให้เจ้าหน้าที่ทราบ เหยื่อส่วน
ใหญ่จะมีความรู้สึกกลัว ไม่กล้าพูด เพราะกลัวว่าถ้าเหยื่อ¹
บอกข้อมูลไป ฝ่ายตรงข้ามจะรู้และกลับมาทำร้ายเหยื่อ²
ส่งผลให้เหยื่อไม่ได้กลับบ้านในที่สุด ดังนั้นเจ้าหน้าที่จึง
มีกลยุทธ์การรักษาความลับ เพื่อทำให้เหยื่อไว้วางใจว่า
ข้อมูลที่เหยื่อบอกมา จะไม่มีใครรู้ และจะเป็นความลับ
ระหว่างเหยื่อกับเจ้าหน้าที่เท่านั้น

ในการถามข้อมูลใหม่ ๆ หรือการ
สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม เจ้าหน้าที่จะมีการย้ำกับเหยื่อทุก
ครั้งในเรื่องการรักษาความลับ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่
เหยื่อว่า สิ่งที่เหยื่อบอกมาจะถูกรักษาเป็นความลับ และ
หากมีกรณีที่เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องบอกข้อมูลเหยื่อให้เจ้า
หน้าที่ท่านอื่นทราบในเรื่องที่เหยื่ออย่างให้เก็บเป็นความ
ลับจริง ๆ เจ้าหน้าที่จะขออนุญาตเหยื่อก่อน หรือบอกถึง
ความจำเป็นให้เหยื่อรับรู้ก่อน

1.3 การแสดงออกทางภาษาท่าทาง

มนุษย์เรานั้นนอกจากจะสื่อสารกันด้วย
ภาษาที่ใช้คำซึ่งมีความหมายต่างๆ แล้ว เรายังสื่อสารกัน
ด้วยภาษาร่างกาย (body language) ซึ่งแสดงออกมาโดย
อาภัปริยาต่างๆ อิกด้วย เช่นเดียวกับการสื่อสารระหว่าง
เจ้าหน้าที่และเหยื่อ ในการสื่อสารเพื่อยียาจิตนี้ การ
แสดงออกทางภาษาท่าทางเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญ
ไม่แพ้กัน เพราะ บางครั้งการสื่อสารด้วยท่าทางสามารถ
รับรู้ถึงความรู้สึกได้ดีกว่าคำพูด

การแสดงออกทางภาษาท่าทางโดยการ
สัมผัสที่นุ่มนวลของเจ้าหน้าที่ ไม่ว่าจะเป็นการตอบไหว้บ่ำๆ
หรือการจับไหว้เหลือบฯ เป็นการแสดงความห่วงใยที่
เจ้าหน้าที่มีต่อเหยื่อ การแสดงออกทางลีนน้ำท่าทางและ

เวลา ทุกส่วนในร่างกายล้วนมีผลต่อการรับรู้ความรู้สึก ที่ส่งไปถึงเหยื่อทั้งสิ้น แต่การแสดงออกทางภาษาท่าทาง ก็มีข้อจำกัด คือ ก่อนที่เจ้าหน้าที่จะแสดงออกทางภาษา ท่าทาง ให้เหยื่อรับรู้ เจ้าหน้าที่ต้องมีการสังเกตเหยื่อก่อน ว่า ในขณะนั้น เหยื่อพร้อมที่จะรับการสัมผัสาจากเจ้าหน้าที่ หรือไม่ หรือพร้อมจะทำการสื่อสารหรือไม่

ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อไม่ได้พร้อมจะรับ การสัมผัสาจากเราทุกคนเสมอไป และการสัมผัส การแสดงออกทางท่าทางไม่ได้หมายความว่าเหยื่อจะสามารถรับรู้ถึงความประณณดาได้ทุกครั้ง เพราะเหยื่ออาจมีความกลัว ความกังวล แฝงอยู่ ดังนั้นเจ้าหน้าที่ต้องรู้จักสังเกตพฤติกรรมเหยื่อก่อน

การรักษาระยะห่างระหว่างการสื่อสารของเจ้าหน้าที่กับเหยื่อ ก็จัดได้ว่าเป็นการแสดงออกทางภาษาท่าทางอีกอย่างหนึ่ง เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ช่วยควบคุมบรรยายการในการสนทนາ ลดความตึงเครียด

นอกจากนี้การนั่งคุยระหว่างเหยื่อและเจ้าหน้าที่ พนว่า การนั่งคุยกับเหยื่อ ไม่ควรนั่งประจันหน้ากัน ควรนั่งข้างๆกันหรือไม่นั่งเฉียงๆกัน จะทำให้ทั้งเหยื่อและเจ้าหน้าที่รู้สึกสบายไม่มีอึดอัด บรรยายการจะไม่เครียด ดูเป็นกันเอง ให้ความรู้สึกเหมือนเพื่อนคุยกัน และจะทำให้เหยื่อรู้สึกผ่อนคลายและสบายที่จะพูดคุย

1.4 การสร้างความรู้สึกเป็นพวกรเดียวกัน

ความรู้สึกการเป็นพวกรเดียวกัน หมายถึง การสร้างโดยการใช้ภาษาพูดที่เป็นภาษาบ้านเดียวกัน เช่น หากเหยื่อเป็นชาวต่างชาติ และได้คุยกับคนภาษาเดียวกัน กับคนบ้านเดียวกัน จะทำให้เหยื่ออุ่นใจ และเกิดความมั่นใจที่จะบอกข้อมูลมากกว่า มีความรู้สึกว่าเราเป็นคนบ้านเดียวกัน

เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร องค์กรจะมีลำสำหรับแปลภาษาทุกองค์กร เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล และนอกจากรู้สึกภาษาเป็นสิ่งที่ต้องระวัง เพราะบางคำพูดในภาษาของเรา อาจกล่าวเป็นเป็นคำด่าของอีกภาษาที่เป็นได้

ไม่พึงแต่การใช้ภาษาเดียวกันเท่านั้น กลยุทธ์การสร้างความรู้สึกเป็นพวกรเดียวกัน ยังหมาย

รวมถึง การลงป้ายส่วนร่วมกับเหยื่อในการทำกิจกรรม เนื่องจากองค์กรที่ผู้ทำวิจัยได้ศึกษานั้น มีรูปแบบขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีขั้นตอนการเรียนรู้จิตใจเหยื่อ โดยใช้กิจกรรมเข้ามานำมัดด้วย ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จะลงไปคุยกับลูกศิษย์หนึ่งที่ทำให้เหยื่อเปิดใจ และไว้วางใจเรา และในการทำกิจกรรมร่วมกันนั้น เจ้าหน้าที่จะมีการสังเกตพฤติกรรมเหยื่อไปด้วย

1.5 การใช้สรรพนามแทนชื่อ

สำหรับกลยุทธ์การใช้สรรพนามแทนตัวเอง และสรรพนามเรียกตัวเหยื่อนั้น จะไม่มีรูปแบบตายตัว ซึ่งขึ้นอยู่กับเพศ และวัยุปัชชองทั้งเจ้าหน้าที่และเหยื่อด้วย การใช้สรรพนามแทนตัวเช่น ใช้คำว่าแม่ แทนตัวเอง เพื่อให้เหยื่อรู้สึกถึงความอบอุ่น แต่ถ้าเจ้าหน้าที่อายุยังไม่มากจะให้คำว่าครู เนื่องจากคำว่าครูจะแฟ่กความรู้สึกประณณดา และความสัมพันธ์ระหว่างครูกับลูกศิษย์ สามารถใช้ได้ในทุกรูปแบบและทุกสถานการณ์มากกว่า เพราะเหยื่อบางคนอาจถูกฟ้องต้นเองส่วนมาก หรืออาจมีความรู้สึกบาดหมางลึกๆกับคำว่าพ่อแม่อยู่ในใจ

เห็นได้ว่าใช้สรรพนามแทนตัว เป็นเรื่องละเอียดอ่อน เป็นตัวส่งผลต่อการแสดงออกระหว่างบุคคลได้ และเป็นตัวกำหนดขอบเขตว่า สามารถพูดอะไร แสดงออกอะไร ได้มากน้อยแค่ไหน เช่นคำว่าแม่ จะสื่อถึงการต้องการแสดงความรัก ความอบอุ่น และดูว่าเราเข้าใจและอยู่เคียงข้างเสมอ คำว่าครู เป็นคำที่แสดงถึงความพร้อมที่จะให้คำปรึกษาในทุกเรื่อง ครูเข้าใจในสิ่งที่หนูพูด แต่เวลาคุยกับเหยื่อทางโทรศัพท์ ทางเจ้าหน้าที่จะใช้คำว่า คุณ เพราะคำว่าคุณ แสดงออกถึงความน่าเชื่อถือ และให้เกียรติกัน แต่สำหรับคำว่าพี่ เจ้าหน้าที่บางท่านจะไม่ใช้ เพราะคำว่าพี่ ให้ความรู้สึกที่มีข้อ不便 ไม่แฟ่กการเคารพ และความเป็นผู้อาวุโส อาจทำให้เหยื่อบางคนไม่เคารพกันได้

2. การเป็นผู้ฟังที่ดี

การฟังเป็นทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้เราเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ง่ายขึ้น การเป็นผู้ฟังที่ดีจะทำให้เราเข้าใจทั้งการสื่อสารและความรู้สึกได้เป็นอย่างดี ดังนั้นเมื่อเราจะรับฟังสิ่งใดเราจะฟังอย่างดี พฤษภาคมในสิ่ง

ที่ได้ยินเมื่อไม่แน่ใจว่าเราเข้าใจถูกหรือไม่ มีการโต้ตอบอย่างเหมาะสม อาจใช่ท่าทางหรือคำพูด ที่สำคัญไม่ควรเปลี่ยนหัวข้อการพูดคุยกายจังไม่จบเรื่อง สำหรับกลุ่มที่การเป็นผู้ฟังที่ดีนั้น เป็นกลุ่มที่หนึ่งที่เจ้าหน้าทุกคนต้องคำนึงถึง เพราะเจ้าหน้าที่จะสามารถรับรู้ข้อมูลจากเหยื่อได้ ก็จากการฟัง

เห็นได้ว่า ในบางกรณีเราสามารถชักถาม ทวนความจำกัดที่เหยื่อพูด ให้การเป็นผู้ฟังที่ดีไม่ได้หมายความว่า ต้องฟังตลอด พึงอย่างเดียว ต้องมีการวิเคราะห์ก่อนว่า หากเรามาในสิ่งที่เราไม่เข้าใจ เหยื่อพร้อมจะตอบหรือไม่ ถ้าไม่พร้อมเจ้าหน้าที่ก็จะไม่พยายามซัก ໄลเลี่ยง แต่ถ้าเหยื่อมีการโต้ตอบกลับ เจ้าหน้าที่จะให้เทคนิคการทวนความถูกต้อง จำกัดที่เหยื่อพูด ไปสู่ประเด็นหลักที่เหยื่อต้องการจะสื่อ

3. การเสนอแนะแนวทาง แต่ไม่สร้างคำมั่นสัญญา

การเสนอแนะแนวทาง แต่ไม่สร้างคำมั่นสัญญา เป็นอีกกลุ่มที่หนึ่งที่เจ้าหน้าที่ใช้ในการเยียวยาจิตใจเหยื่อ โดยส่วนใหญ่แล้วในการให้เสนอแนะแนวทางเจ้าหน้าที่จะใช้คำว่า “ครูเข้าใจหนูนะ” ซึ่งจะทำให้เหยื่อรู้สึกว่าเจ้าหน้าที่เข้าใจเหยื่อ ให้เหยื่อพูดออกมากแลบว่า ต้องการอะไร เพราะเหยื่อส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการอิสระ “ไม่ชอบอยู่ในกฎเกณฑ์” อารมณ์บันปวนเปลี่ยนแปลงง่าย และอารมณ์เหล่านี้ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าวได้ ดังนั้น เวลาเจ้าหน้าที่ให้มีการเสนอแนะแนวทางกับเหยื่อ และสะท้อนความรู้สึกเห็นอกเห็นใจให้เหยื่อได้รับรู้ แสดงความห่วงใยและสนใจในเรื่องราวของเหยื่อ และการให้คำการเสนอแนะแนวทางอย่างต่อเนื่อง ติดตามเรื่องราวของเหยื่อที่เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสัมพันธภาพระหว่างกันได้ แต่ทั้งหมดนั้น ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า จะไม่มีการสร้างคำมั่นสัญญาระหว่างเจ้าหน้าที่กับเหยื่อ

ในการให้การเสนอแนะแนวทางแก่เหยื่อ ควรจะมีการให้คำเสนอแนะอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งการสังเกตพฤติกรรมเป็นระยะ และปัญหาของเหยื่อแต่ละคน เจ้าหน้าที่ทุกคนควรจะรับรู้โดยเหมือนกัน เพราะจะได้เป็นที่พูดคุย ช่วยลดส่อส่องคุณแผล

ในเวลาที่เหยื่อมีปัญหาเจ้าหน้าที่จะพยายามเสนอแนะแนวทางโดยการถามไปเรื่อย ๆ จนกว่าเหยื่อจะบอก

ในสิ่งที่เหยื่อต้องการหรือไม่ต้องการจะทำ งานนี้เจ้าหน้าที่จะมีการหาข้อตกลง ดังนั้นสิ่งที่เหยื่อตกลงก็จะมาจากข้อเสนอของเหยื่อเอง อีกประเด็นที่น่าสนใจคือ การไม่สร้างคำมั่นสัญญากับเหยื่อ เช่น ถ้าเหยื่อทำแบบนี้ จะได้สิ่งนี้ เป็นการตอบแทน เพราะการสร้างคำมั่นสัญญาจะทำให้เหยื่อรอคอยและหากไม่เป็นไปตามสัญญา จะส่งผลให้เหยื่อผิดหวัง เสียความรู้สึกและทำให้ไม่ไว้ใจเจ้าหน้าที่

4. การให้เกียรติความเป็นมนุษย์

การให้เกียรติความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่พึงปฏิบัติอยู่แล้ว สำหรับทุกคน เพราะเราทุกคนล้วนมีศักดิ์ศรี มีสิทธิเสรีภาพ และมีคุณค่าในตนเอง สำหรับกลุ่มที่การให้เกียรติความเป็นมนุษย์นั้น เป็นสิ่งที่เจ้าหน้าที่พึงกระหนกมาก เพราะ ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อจากกระบวนการค้านมนุษย์มักจะโคนคลอนความเป็นมนุษย์มาก่อน ดังนั้นเจ้าหน้าที่จึงต้องสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในความเป็นมนุษย์ โดยการให้เกียรติเหยื่อ ไม่มองว่าเหยื่อเป็นคนอื่น เป็นผู้เคราะห์ร้าย เป็นบุคคลน่าสงสาร และทำให้เหยื่อเกิดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง โดยกลุ่มที่ในข้อนี้ จะประกอบไปด้วยประเด็นย่อๆ ดังต่อไปนี้

4.1 การให้คำชมเชย

การให้คำชมเชยเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ เพาะการให้คำชมเชย จะทำให้เหยื่อเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และรู้สึกว่าตัวเราเองก็สามารถทำอะไรที่มีประโยชน์ได้ ทำอะไรที่มีคุณค่าได้

การสร้างคำชมเชยให้เหยื่อ โดยการมอบหมายภาระหน้าที่ให้เหยื่อก่อน และรอเวลาที่เหยื่อทำหน้าที่แล้ว ถูกต้องแล้ว หรือการได้ถามว่า “วันนี้หนูทำความดีอะไรบ้าง” เพื่อกระตุนให้เหยื่อคิดทบทวนสิ่งที่ได้ทำผ่านมาในแต่ละวัน แต่อย่างจะทำความดีต่อ เพื่อจะมาตอบเจ้าหน้าที่ได้ว่า เหยื่อได้ทำอะไรดีไปแล้วบ้าง

การให้คำชมเชยกับเหยื่อนั้นสำคัญมาก เป็นจิตวิทยาจ่างๆ ที่เจ้าหน้าที่ควรใช้กับเหยื่อเจ้าหน้าที่ไม่ควรห่วงคำชมเชยของท่าน ถ้าเหยื่อทำความดีอะไร แม้จะเป็นเพียงเรื่องเล็กน้อย ถ้าเรื่องนั้นได้รับคำชมเชยจากเจ้าหน้าที่ จะทำให้เหยื่อดีใจและภูมิใจเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดเจตคติที่ดีต่อตนเองและต่อเจ้าหน้าที่ด้วย

4.2 การให้กำลังใจ

กำลังใจเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้คนหนึ่งมีแรงพลังที่ลุกขึ้นสู่ต่อชีวิตที่เจอเรื่องราวที่กระทบกระเทือนอารมณ์อย่างเช่นผู้ตกเป็นเหยื่อจากการบุกรุก ความนุ่มนวล การให้กำลังใจเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การให้เกียรติความเป็นมนุษย์ทุกคน มีสิทธิที่จะได้รับกำลังใจจากคนรอบข้าง และมีสิทธิในการให้กำลังใจตนเอง ไม่ว่าเหยื่อจะเป็นชนชาติไหน เพศใด ต่างก็ต้องการกำลังใจ ด้วยกันทั้งสิ้น

เจ้าหน้าที่เลือกการให้กำลังใจโดยการยกตัวอย่างให้เหยื่อเห็นว่า ชีวิตเหยื่อยังมีทางเลือก ยังดีกว่าคนอื่นๆ ที่เจ้าหน้าที่ไม่สามารถไปช่วยได้ ทำให้เหยื่อรู้สึกว่า เหยื่อยังมีทางเลือกในชีวิตและโชคดีกว่าเหยื่อคนอื่นอีกหลายคน ที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือ หรือการใช้คำสอนในเรื่องธรรณะเป็นเครื่องมือในการให้กำลังใจ ให้มองเห็นหนทาง และมีจิตใจที่จะสู้ชีวิตต่อไป

4.3 การไม่ตอกย้ำ

การไม่ตอกย้ำในที่นี้ หมายถึง การไม่พูดถึงช้ำๆ ย้ำๆ ในสิ่งที่เหยื่อเจอมามา เพราะเรื่องบางเรื่อง เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนต่อความรู้สึก เป็นแพลลิกๆ ที่ฝังอยู่ในจิตใจ พูดไปก็ไม่มีประโยชน์อะไร

4.4 การไม่บีบบังคับ

การไม่บีบบังคับเป็นประเด็นหนึ่งในกลยุทธ์การให้เกียรติความเป็นมนุษย์แก่เหยื่อ เจ้าหน้าที่เองไม่มีสิทธิ์ไปบังคับ บุ๊เข็ญให้เหยื่อทำในสิ่งที่เหยื่อไม่ต้องการทำ เพราะมนุษย์ทุกคนล้วนมีสิทธิ์และเสรีภาพของตนเองในการจะทำอะไร สักอย่าง เหยื่อ ก็ เช่นเดียวกัน ถึงแม้เหยื่อจะเป็นผู้ที่รับการขอความช่วยเหลือจากองค์กร และเจ้าหน้าที่ แต่ไม่ได้มายความว่า สิทธิ์และเสรีภาพของเหยื่อจะหายไป

หากมีเหยื่อที่ไม่ต้องการทำกิจกรรมร่วมกับเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่จะไม่บีบบังคับ แต่จะพยายามตามหาสาเหตุมากกว่า ว่าเพราะอะไรถึงไม่อยากทำ และจะแก้ปัญหาโดยการพานายเหยื่อไปนั่งคุยเพื่อนๆ ทำแล้วเหยื่อจะเกิดความรู้สึกอย่างทำน้ำงึ้นมาเอง เพราะธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนคือ ต้องการมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม อย่างการทำตามคนหมู่มากอยู่แล้ว

การพูดแบบขอความร่วมมือจะทำให้เหยื่อรู้สึกไม่ถูกบีบบังคับ และสนับนัยใจที่จะให้ความร่วมมือกับเรา และที่สำคัญเรารู้สึกว่าต้องการให้เหยื่อฟังความคิดเห็นของเรา ที่ไม่เต็มใจนัก ก็ควรหยุดพักและไม่คาดค้นเอาความต้องการชั่นกับพระบังคับรึเปล่า ไม่เต็มใจและไม่พร้อมจะตอบ เขาจะโกรกเรา ให้ข้อมูลเราผิดๆ เพื่อที่จะได้จบการถามเร็ว

4.5 การไม่วิพากษ์วิจารณ์

เวลา_rับฟังข้อมูลเจ้าหน้าที่ต้องไม่ไปตัดสิน มีหน้าที่ฟังอย่างเดียว หรืออาจทำได้แค่ พูดหวานขอความที่เหยื่อพูดมาแล้วตามว่าใช่หรือไม่ เพื่อเป็นการเรียนรู้ยังประ pity เพราะส่วนใหญ่เหยื่อจะเล่าเหตุการณ์ที่ไม่ประดิษฐ์ อย่างพูดอะไร ณ เวลาไหน ก็พูดออกมานะเจ้าหน้าที่ทำได้แค่ ทวนซ้ำในสิ่งที่เขาพูดเพื่อความถูกต้องของข้อมูล ไม่มีการตัดสิน และไม่ชี้นำ เพราะปัญหาหลักๆ ของการสื่อสารคือ การเข้าใจที่ไม่ตรงกัน

ในการที่เจ้าหน้าที่รับฟังข้อมูลจากเหยื่อ นั้นเราไม่ควรมีอคติ ไม่วิพากษ์วิจารณ์ในสิ่งที่เหยื่อพูดมา เพราะการที่เจ้าหน้าที่คิดไปเอง คิดไปก่อน จะทำให้เจ้าหน้าที่ไม่มีจิตใจเปิดกว้างที่จะช่วยเหลือเหยื่อได้เต็มที่ และที่สำคัญเจ้าหน้าที่ไม่มีสิทธิ์ไปตัดสิน หรือวิจารณ์สิ่งที่เหยื่อพูดออกมาด้วย ว่าถูกหรือผิด เจ้าหน้าที่เป็นเพียงแค่ผู้ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ เสนอแนะ และส่งตัวเหยื่อกลับบ้านอย่างปลอดภัย

ตาราง 2

แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษา กับ ประเด็นการสร้างแบบเรียน ในวิชากรรมการนำบัคฟิ้นฟู้ดคือเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์

กลวิธีทางภาษา	ประเด็นการสร้างแบบเรียน
1. การถาม	การสร้างความไว้ใจ
2. การกล่าวชี้นำ	การเสนอแนะแนวทางแต่ไม่สร้างคำมั่นสัญญา
3. การกล่าวแสดงออก	การสร้างความไว้ใจ การให้เกียรติความเป็นมนุษย์
4. การนิ่งเงียบ	การเป็นผู้ฟังที่ดี
5. การทวน	การเป็นผู้ฟังที่ดี
6. การอ้างถึง	การให้เกียรติความเป็นมนุษย์
7. การใช้สื่อทางกรรม	การให้เกียรติความเป็นมนุษย์
8. การขอโทษ	การให้เกียรติความเป็นมนุษย์

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษา กับ ประเด็นการสร้างแบบเรียน ในวิชากรรมการนำบัคฟิ้นฟู้ดคือเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ ดังนี้

กลวิธีทางภาษาการถาม สืบประเดิมการสร้างแบบเรียนด้านการสร้างความไว้ใจ เริ่มจากการแนะนำตัว เราย่องก่อนเพื่อความผูกพันเหยื่อ ไม่กลัวแจ้งบอกกล่าวว่า จะรักษาความลับเพื่อให้เหยื่อเชื่อใจกัน ตลอดจนการใช้ชื่อจริงและนามแฝงชื่อที่เหมาะสม ก็สร้างความใกล้ชิดได้

กลวิธีทางภาษาการกล่าวชี้นำ สืบประเดิมการสร้างแบบเรียนด้านการเสนอแนะแนวทางแต่ไม่สร้างคำมั่นสัญญา ซึ่งได้จากการกล่าวชี้นำเพื่อให้เหยื่อมีแนวทางในการใช้วิธีประจำวันอย่างถูกต้องต่อไปด้วยการเสนอแนะไม่ให้คำมั่นสัญญาใดๆ

กลวิธีทางภาษาการกล่าวแสดงออก สืบประเดิมการสร้างแบบเรียนด้านการสร้างความไว้ใจด้วยการแสดงออกทางภาษาท่าทาง หรืออวจันภาษา ตลอดการสร้างความรู้สึกเป็นพากเดียวกันผ่านการใช้ภาษาอื่นหรือภาษาบ้านเกิดเดียวกัน ส่วนอีกด้านคือการให้เกียรติความเป็นมนุษย์ด้วยการให้คำชมเชยการให้กำลังใจการไม่ตอกย้ำ การไม่บีบบังคับ และการไม่วิพากษ์วิจารณ์

กลวิธีทางภาษาการนิ่งเงียบและการทวน สืบ

ประเดิมการสร้างแบบเรียนด้านการเป็นผู้ฟังที่ดี แสดงความสนใจหรือไม่เข้าใจก็สอบถามเพิ่มเติมจากเหยื่อผู้ถูกค้ามนุษย์ได้

กลวิธีทางภาษาการอ้างถึง กลวิธีทางภาษาการใช้สื่อทางกรรม และกลวิธีทางภาษาการขอโทษ สืบประเดิมการสร้างแบบเรียนด้านการให้เกียรติความเป็นมนุษย์ เพื่อปลูกฝังสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ให้เหยื่อมีจุดอืนบนโลกมนุษย์ผ่านการให้เกียรติกันและกัน

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษา กับ ประเด็นการสร้างแบบเรียน ในวิชากรรมการนำบัคฟิ้นฟู้ดคือเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์เห็นได้ว่า การใช้ภาษาของผู้นำบัคฟิ้นฟู้ดเหยื่อนั้น สามารถนำมาสังเคราะห์สร้างเป็นแบบเรียนในการสอนหนาสือสารกับเหยื่อดือดีอีกหนึ่งแนวทางนำไปปฏิบัติต่อไป (ซึ่งได้แนบแบบเรียนไว้ในภาคผนวกแล้ว) นอกจากนี้ถ้ากล่าวเสริมตามแนวคิดมานุษยวิทยา การที่จะสร้างหรือทำให้บุคคลสำนึกรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยการปลูกฝัง สอนจัดเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมทางหนึ่ง

การอภิปรายผล

จากการวิจัยนี้มีประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับทั้งสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในวิชาต่างๆ ซึ่ง

จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น รวมทั้งสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดอื่นๆ และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้พร้อมทั้งช่วยให้ผู้สอนได้แนวทางในการสร้างและประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในวิชาและระดับการศึกษาอื่นๆ ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนด้านความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ แต่ผู้จัดข้อกิจกรรมดังนี้

1. การศึกษาวิจัยเรื่องความสามารถของได้ สองมิติคือระหว่างกล่าววิทางภาษาที่ใช้ในการทำแบบเรียนเพื่อบำบัดฟื้นฟูศักดิ์ศรีเป็นเหยื่อนั้นสามารถทำได้ดังงานวิจัยแต่กล่าววิทางภาษาเกี่ยวกับอุดมการณ์ที่แฝง ซ่อนภายในการใช้ภาษาเกี่ยวกับบริบทสังคมโดยรอบนั้นทำให้เห็นได้ว่ามีการสร้างอำนาจให้ผู้ใหญ่มีอำนาจเหนือผู้อื่นค้าม商量ย์ หรือมองภาษาอื่นด้อยกว่าภาษาราชการ หรือมองศาสนาพุทธเป็นใหญ่กว่าศาสนาอื่น ๆ ส่งผลให้ก่อเกิดความไม่เท่าเทียมกัน

2. ปัญหาเรื่องการสื่อภาษาภัน ในกรณีที่เด็กต่างชาติ เด็กพม่า เด็กลาวคือผู้เสียหาย การสื่อสารจะยกถ้าหากเราไม่มีล่าม เช่นเด็กพม่าพูดภาษาไทยไม่ได้ เราจึงต้องมีล่ามในการสื่อสาร แต่บางครั้งก็ต้องระวังในเรื่องที่ล่ามจะเปลี่ยนหมายไม่ตรงกับเจตนาของเราวาจทำให้ความหมายผิดเพี้ยนได้

3. สภาพร่างกายของผู้เสียหาย ผู้เสียหายบางคนไม่สามารถให้ข้อมูลกับทางเจ้าหน้าที่ได้ เพราะผู้เสียหาย

โคนบังคับให้ใช้ยานทำให้สูญเสียสติ หรือมีอาจมีผลกระทบต่อความทรงจำการที่เขาจำอะไรไม่ได้ทำให้เราไม่สามารถส่งตัวผู้เสียหายกลับไปบ้านได้ไม่สามารถทราบที่มา ภูมิหลัง ครอบครัว การช่วยเหลือจะเป็นไปได้ยาก

4. ความแตกต่างทางเพศ ระหว่างเหยื่อและเจ้าหน้าที่ เจ้าหน้าที่ผู้จัดฯ ไปสัมภาษณ์ จะเป็นเพศหญิงแต่เหยื่อที่เจ้าหน้าที่จะมีเพศชายอยู่ด้วย ซึ่งเพศชายจะมีความเป็นผู้นำครอบครัว มีศักดิ์ศรี มีความเป็นตัวของตัวเองอยู่ ดังนั้น เวลาเจ้าหน้าที่เพศหญิงไปให้คำแนะนำหรือให้คำปรึกษา ผู้เสียหายเพศชายจะไม่ค่อยยอมทำตาม จะแสดงออกมากทางการนั่นมากกว่า

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

ศึกษาลักษณะประโยชน์ค่ามูลแพะที่ใช้ในการสื่อสารการบำบัดฟื้นฟูผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ว่าเป้าหมายมุ่งเพื่ออะไร

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

พัฒนาแบบฝึกอ่านออกเสียงภาษาไทยตามหลักสัทศาสตร์ สำหรับชาวต่างชาติที่อูกค้าม商量ย์ หรือภาษาอื่นในจังหวัดต่าง ๆ

References

- Fairclough, N. (1989). *Language and power*. London: Longman.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity.
- Fairclough, N. (1995). *Media discourse*. London: Edward Arnold.
- Fairclough, N. (2003). *Analysis Discourse*. London: Routledge.
- Halliday, M. A. K. (1990). *New ways of meaning: A challenge to applied linguistics*. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=ED324960>
- Kress, G. R. (1985). *Linguistic processes in sociocultural practice*. Victoria: Deakin University.
- Milroy, L. (2001). *The social categories of race and class: Language ideology and Sociolinguistics*. Harlow: Pearson Education.

Van Dijk, Teun A. (1995). Discourse semantics and ideology. *Discourse and Society*, 6(2), 243-289.

Wongthammarat, P. (2008). *Basic rights protection of trafficked persons according to the laws implemented by police officers under children juveniles women and human trafficking agency of the royal Thai police.* Master of Political Science Thesis, Chulalongkorn University. (in Thai).

